

Autonoom als vak

Aangezien er een opkomst is van een nieuw vakgebied, wat nog niet zodanig als vak wordt bestempeld, wil ik proberen dit vak te ontvouwen en daarop volgend betitelen als 'autonoom als vak'. Maar, voordat ik mij daaraan waag moeten we ons eerst realiseren wat *autonoom* zelf inhoud. Autonoom stamt af van het Griekse woord *autonomos*. 'Autos' als in 'zelf' en 'nomos' als in 'wet'; dit betekent *eigen wetten*. Een manier om het woord te interpreteren is de definitie gegeven: *een op zichzelf staande entiteit*. In filosofische termen is deze beschrijving nogal paradoxaal. Niets kan immers bestaan zonder het een of ander; een olifant leeft omdat er andere olifanten zijn. Niet alleen dat. Deze olifant beweegt zich voort vanwege entiteiten zoals: zon, aarde, water, planten, insecten, alles wat is. Het toont aan dat we ervanuit kunnen gaan dat een entiteit nooit volledig zelfstandig is en andere entiteiten altijd onmisbaar zijn. Wat houdt dit in voor autonoom? Precies hetzelfde. Toch sluit dit niet uit dat we het verder gaan bevragen. Want, hoe zit het met de zelf van autos? Wie of wat is de zelf met deze wetten?

De zelf

Om de zelf te verduidelijken kijken we grif naar het woord *automobiel*. 'Mobiel' stamt af van het Latijnse 'mobile', wat 'bewegend' betekent. De automobiel verkreeg deze benaming, omdat het zich zo gezegd zelf voortbeweegt. Dit is duidelijk absurd. De automobiel – die wat dat betreft gelijk aan de olifant is – heeft meerdere factoren nodig om voortbewegen: een weg, benzine en bovenal een bestuurder. In de zin: '*Ik bestuur mijn auto*', schuilt de komische woordspeling dat de zelf wordt bestuurd. Het besturen van de automobiel is de tegenstrijdigheid van zijn beschrijving. Iets wat zelf hoort te bewegen moet bewogen worden. Wat dat voor de zelf wilt zeggen, is dat het niet altijd zelf beslist.

Het voorgaande voorbeeld geeft aan dat het woord autonoom, in huidige context, problemen heeft met hoe het zich uitdrukt. Een van de voorkomendste definitie is: *onafhankelijk*. Echter, voor deze woordverklaring gelden dezelfde filosofische beperkingen als die eerder zijn aangegeven. Maar laten we voor nu deze filosofische betekenissen links liggen en ons afvragen van wie of wat de entiteit onafhankelijk wilt zijn. Stelt u voor dat de stad Rotterdam besluit een autonoom gebied te worden. Dan spreek Rotterdam daarmee de Nederlandse staat aan; de bovengenoemde 'wie of wat'. Ingeval iemand spreekt over een autonoom gebied dan staat dat direct in relatie tot het overkoepelende gebied waarvan het onafhankelijk wilt zijn. (Nogmaals een tegenstrijdigheid.) Als Rotterdam werkelijk onafhankelijk was dan noemden we het niet een 'autonoom gebied', maar simpelweg 'gebied' of in dit geval 'Rotterdamse staat'.

In de vorige zinsopbouw gebruiken we het woord autonoom als een bijvoeglijk naamwoord; dat is bijna altijd een contradictie. Laten we van daar nog een

voorbeeld bekijken: Autonome kunst is kunst. Maar waar wilt het onafhankelijk van zijn? Van zichzelf? Niet echt, we nemen aan dat het naar iets anders refereert: Misschien naar de geschiedenis van de kunst? Of waarschijnlijker: Naar de regels van de hedendaagse kunst? Regels die bijvoorbeeld niet worden gevolgd? Hierin heerst een probleem. Sommige van deze kunstregels moeten namelijk nageleefd worden om in de eerste plaats kunst te kunnen zijn.

In beiden gevallen is het curieus dat autonoom als een bijvoeglijk naamwoord wordt toegepast; in beiden behoudt het woord niet langer zijn oorspronkelijke betekenis. Het belichaamt hier de definitie *anders*. Autonome kunst is kunst die anders is dan wat kunst “hoort” te zijn en een autonoom gebied is een gebied wat anders wilt zijn dan het gebied waar het toebehoorde (of op een zekere hoogte nog aan toebehoort). Toch geef ik toe dat deze connotatie begrijpelijk is. Een gebied dat andere regels hanteert is ook anders dan het gebied welke zulke regels niet laat gelden. Desalniettemin is *anders* niet de juiste definitie van het woord autonoom en vanwege al deze verwarrende interpretaties, zie ik de mogelijkheid de woordsoort van autonoom te veranderen. Ondanks de mogelijkheid hiervan mij onduidelijk is, wil ik verhelderen dat het logischer oogt het woord als een zelfstandig naamwoord te gebruiken. Voor meer inzicht hierover gaan we terug naar de eerder genoemde olifant: Hoe eerst de vrij bewegende olifant een autonome olifant werd genoemd – waardoor het gebonden is aan het ras olifant en het erop lijkt dat de olifant onafhankelijk wilt zijn van olifanten – wil ik graag de vrij bewegende olifant een autonoom noemen, of in een zin: ‘*De olifant is autonoom*’. De olifant accepteert in dit geval dat het een olifant is – al zal de olifant hier niet zijn mening over loslaten – en daarnaast ook een autonoom. De zelf staat niet langer in relatie tot olifant, de zelf reflecteert naar de *ik*.

De regels

Afijn nu dat we het over de ‘zelf’ van ‘autos’ eens zijn, moeten we nog bepalen waar ‘nomos’ (de wetten) zich toe verhouden. Deze wetten refereerden – zoals genoemd – eerst naar de regels van het ras olifant. Ik ben van mening dat we deze regels breder moeten opvatten. Om dit te verduidelijken gaan we nog een laatste keer terug naar diezelfde olifant: De regels van het ras olifant, staan vermoedelijk in relatie tot de regels van de voormalige kudde van de olifant. Als we spraken over *een autonome olifant* dan wilde deze olifant onafhankelijk zijn van de regels van de kudde. Nu ik schrijf: ‘*De olifant is autonoom*’, dan duid ik aan dat de olifant zijn eigen regels bepaalt. Het enige waarvan het afhankelijk is: zijn de regels van het leven. Kortom, indien de kudde besluit naar het noorden te trekken en de ‘autonome olifant’ besluit naar het zuiden te trekken, dan gaat de olifant de andere kant op – de kudde is alsnog onderdeel van het dier. Wanneer de olifant ‘autonoom is’ en besluit naar het zuiden te trekken, dan gaat het naar het zuiden.

Helaas bestaat volledig ongebonden leven niet. Als de olifant (die autonoom is) naar het zuiden trekt en er ligt een rivier tussen het dier en het zuiden, dan moet het eromheen lopen. Ook, wanneer de olifant door wilt blijven lopen dan heeft het energie nodig. Het moet eten en drinken. (Gelukkig was daar net een rivier.) Deze primaire regels van het leven zijn de wetten waarnaar de autonoom op zoek gaat en beproeft te begrijpen. Een mens bezit aanzienlijk meer regels dan de olifant. Dat is vanwege het belangrijke element rationaliseren, waarbij ik aanneem dat de olifant ze volgt vanuit het willen van. Een ding daarentegen blijft hetzelfde en dat is dat we allen gebonden zijn aan onze primaire levensbehoeften en hierdoor is de definitie *onafhankelijk* vooralsnog foutief. Maar wat is nou de juiste definitie voor autonoom als een zelfstandig naamwoord? Ik zeg we gaan terug naar de oorspronkelijk betekenis ervan: *eigen wetten*, of een toegankelijker definitie zoals: *eigen regels*. De autonoom volgt zijn eigen regels. Wat betreft de primaire regels probeert de autonoom deze 'eigen' te maken; veronderstelt dat de autonoom eenmaal een primaire regel begrijpt dan stoot hij of zij deze niet af maar omarmt het. Samengevat kunnen we spreken van een soort spel die de autonoom speelt. Elk spel heeft zijn eigen regels; regels waarzonder het spel niet bestaat. Als bijvoorbeeld een kind de lucht in springt, dan is het gebonden aan de regel van de zwaartekracht. Hoe hard het kind ook springen zal, het belandt altijd weer op de grond. Deze regel is universeel. Toch om de regel te begrijpen moest het kind eerst springen. Dit doet de autonoom ook; springen om de regels te begrijpen.

Naast het bevragen van deze onveranderbare primaire regels, bestaan er ook veranderbare. Dit maakt autonoom zijn werkelijk wetenswaardig. Om dit aan te tonen gaan we terug naar het springende kind: Deze keer vraagt een leraar aan het kind om honderd keer op en neer te springen, twee keer per week. Indien het kind autonoom is zal het vragen: *'Waarom zou ik honderd keer op en neer springen, twee keer per week?'* Ingeval de gymleraar antwoordt dat het goed voor de gezondheid is om honderd keer op en neer te springen, twee keer per week. Dan is de reactie van het kind: *'Waarom is het gezond om honderd keer op en neer te springen, twee keer per week?'* Na een voor de leraar uitzichtloze vragenronde te hebben beantwoord, is het kind tevreden en begrijpt het dat het inderdaad goed voor de gezondheid is. De autonoom neemt dit aan als de waarheid en zal misschien honderd keer op en neer springen, twee keer per week. Waarom misschien? Vraagt u zich af? Het is mogelijk dat de autonoom ongezond wilt leven. Maar dat is onwaarschijnlijk. Een waarschijnlijker antwoord is, dat vanwege de vele vragen, de autonoom tot een nieuwe kennis is gekomen en vond dat er blijkbaar ook andere manieren zijn om gezond te blijven. Door bijvoorbeeld een half uur te lopen, twee keer per week.

Het springende kind toont aan hoe de autonoom te werk gaat; alles is een spel en de autonoom wilt begrijpen wat de regels ervan zijn. De autonoom kan wat dat betreft ook een onderzoeker genoemd worden. Onderzoekend naar de regels van

het leven en ze toepassen op zichzelf. Als ik word gevraagd om in het woordenboek een definitie te geven voor het woord autonoom, dan antwoord ik daarop: '1) de autonoom zelfst.naamw.: een entiteit die eigen regels heeft, maakt en deze toepast op het leven'.

Als vak

Na een uitgebreide uitleg van autonoom – en laten we vanaf nu aannemen dat het een zelfstandig naamwoord is met de genoemde definitie – dan probeer ik vervolgens te verhelderen wat ik bedoelde met beroepsmatig autonoom te werk gaan. Om deze uitleg te simplificeren kunnen we er vanaf dit moment vanuit gaan dat het gaat over de mens als autonoom. (Genoeg over de olifant.) Autonoom als vak kan ik het beste vergelijken met het beroep van een schrijver. Want wanneer is iemand die schrijft een schrijver (iemand met het beroep schrijven)? Ten aller eerste schrijft de schrijver, echter in tegenstelling tot alle mensen die kunnen schrijven en die schrijven toont de schrijver zijn geschriften. Dit veronderstelt dat als de autonoom de regels heeft gevonden – en het beroep van hem of haar autonoom is – dan toont de autonoom deze regels aan anderen. Toen het kind ontdekte dat een half uur lopen, elke week twee keer, leuker is dan honderd keer op en neer te springen, twee keer per week – en het kind zijn vak autonoom is – dan legt het kind dit voor aan zijn schoolgenoten, vrienden, familie en zelf aan onbekenden. Het verschil tussen de autonoom en de gymleraar – waarbij het de gymleraar niet te verwijten valt – is dat de gymleraar wetten oplegt en de autonoom de regels puur toont. Het opleggen is een kwestie van *moeten accepteren*; een gelimiteerde keuze van wel of niet. Iets opgelegd krijgen vind al plaats bij de primaire regels en omdat er daar al genoeg van zijn vermijdt de autonoom *het opleggen* zoveel mogelijk. De autonoom poogt de medemens de regels te laten bevragen en zoekt naar een grondige wijze om de regels te tonen, of beter gezegd te delen.

'Delen' geeft aan de dat autonoom zijn regels weggeeft. Het geven is een gewichtig onderdeel voor de autonoom. Ondanks dat de autonoom moest zoeken naar de gevonden regels, zijn deze aan hem of haar gegeven. Plato beweerde dat het voornaamste doel van de mens kennis vergaren is. De autonoom met het vak autonoom heeft hetzelfde doel voor ogen, maar wil daaraan toevoegen dat het tweede doel: het delen van deze vergaarde kennis is. Het komt erop neer dat er een tweede definitie aan autonoom als zelfstandig naamwoord gegeven moet worden: '1) de autonoom zelfst.naamw.: een entiteit die eigen regels heeft, maakt en deze toepast op het leven. 2) de autonoom zelfst.naamw.: iemand met het vak autonoom, een autonoom die zijn regels deelt.'

Om een laatste voorbeeld te geven over hoe de regels gedeeld kunnen worden zal ik mijzelf behandelen. Vanwege mijn fascinatie voor filosofie en kunst, dacht ik, in eerste instantie dat de autonoom de combinatie van beide was. *'De nieuwe*

filosofen zullen zowel kenners en makers zijn. Door deze quote van Nietzsche ging ik ervan uit dat de kenner de filosoof representeerde en de maker de kunstenaar. Eigenlijk omdat Nietzsche beiden was, kan mijn interpretatie kloppen. Maar dit betekent niet dat de autonoom een filosoof moet zijn om iets te weten of een kunstenaar om iets te maken. De autonoom is een autonoom en vind zijn eigen weg om de regels te vinden en potentieel te delen. Daaropvolgend is de autonoom wel een kenner en indien het zijn vak is ook een maker. De kenner representeert hij of zij wie de regels gevonden heeft en toepast, en de maker hij of zij wie een manier vindt om deze te delen. Het is voor mij voor de hand liggend dat ik filosofie en kunst gebruik om dit te voldoen. Maar hier komt het cruciale aspect van het concept 'autonoom als vak' en dat is: bijgeval een wetenschapper, architect, wiskundige en of designer autonomen zijn, dan zullen zij (hoogstwaarschijnlijk) wetenschap, architectuur, wiskunde en design gebruiken om de regels te vinden en of te tonen. De autonoom is in zekere mate de nieuwe filosoof van Nietzsche, toch omdat er op elk vakgebied autonomen voorkomen is het logischer er een andere benaming aan te geven. Wat ik in dit manifest aangeef is dat er mensen zich schuil houden die autonoom zijn. Ik geef deze groep van individuen de benaming 'autonomen', zodat deze tevoorschijn komt en ze hunzelf hiermee kunnen definiëren. Mijn naam is Kevin Kristiaan Jansen en ik benut filosofie en kunst om mijn regels te vinden, toe te passen en te delen. Ik ben een autonoom en zo is mijn vak.